

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Postaja Matulje-Opatija naredila mi je bila nekake skušnjave. K levi od nje precej globoko doli v zatišji ob morskem obrežji kazal se mi je oddelek svetožnanega kraja, sloveče Opatije, kjer si iščejo, bi rekli, prvi bogataši in velikaši Evrope zdravja pri prsni in pljučnih boleznih. Mene, hvala Bogu! ni gnala nikaka bolezen tje dol, a rad bi bil vidil od blizu kraj, ki morda res nudi bolnikom ali zdravje, ali vsaj polajšanje njihovega trpljenja; po drugi strani pa bi bil spoznal rad tudi oni srečen kotiček zemlje, na katerega stanovnike in posestnike se je dober Bog tako milo ozrl s tem, da svoje do malega puste in skalovite prostore prodajajo za neslišano visoke cene bogatašem, da si ondi zidajo potem oni nova krasna poslopja (vile). (Poznam na pr. slučajno v Opatiji moža, ki je bil priprosti ribič in čolnar [gondolier], a sreča njegova bila je, da je posedal precej sveta. Danes premore mož morebiti premoženja do petdest tisoč gld., in si je vrh tega še sam sebi zidal lepo stanovanlišče; tako ugodno je namreč svoje prostore bogatašem prodal. Ker bi bil našel tudi v Opatiji znane ljudi, poleg tega pa vidil baje prekrasne vile, hotéle, sprehajališča i. t. d., me je res na moč mikalo, podati se tja dol do vsaj prvega zjutranjega vlaka; a, preveč sem bil vendar oddaljen še od doma, kamor sem pa moral dospeti na vsaki način do nedelje, in ker pogovor pravi, da „godci gredo v petek domov“, odložil sem pohod sloveče Opatije na drugi čas, če bo sploh kedaj nastopil za me. Željo vsaj imam najboljšo za to.

Vožnja od Matulje-Opatije naprej je bolj enotna, nazaj ozirajočim se kaže vendar še precej dolgo Kvarnerski zaliv. Železnica vodi večkrat skozi globoke skalnate zareze, pod Rukavcem pa, katera farna cerkev kipi vrh okroglastega hriba, objela nas je tema precej dolgega tunela. Ko smo se privozili zopet na svetlo, peljal nas je hlapon po večjem po pustem Krasu. Priznati se mora, da se je letod za njegovo pogojzdevanje veliko delalo in doseglo, ker je svet na obe strani proge gosto zaraščen z mladim gozdom. — Naslednja postaja Jurdani stoji na samem. Vas enacega imena je nekoliko oddaljena na desno ob reško-kranjski državni cesti. (Omenim naj tu, da je bila ta cesta mala leta pred gradnjem reške železnice na mnogih krajih preložena, in se je s tem ognila mnogih silnih klancev. Na daljni vožnji viditi je v daljavi k levi okolica, ki je znana pod imenom „Čičarija“, katere stanovniki so še pred nedavnim časom vozili in tudi na tovorih nosili po Kranjskem na prodaj največ kis in bruse. Novejši časi, o katerih se že skoraj v vsaki vasi dobi vse potrebno za dom na prodaj, so

tudi tem bornim ljudem do malega odjedli kruh, katerega jim njihovi siromašni dom odrekuj.

Blizu naslednje postaje Sapiane prestriže železnični tir cesta, ki pelje skozi Istro preko Novegradra proti Trstu. Tu se nam je odprl svet proti desni, kazala se nam je okolica ob državni cesti stoječe vasi Lipa, višje v kotu gori pa je viditi dekanijska farna vas Jelšane, ki je tudi v bližini državne ceste. Kakor po Kranjsko-Dolenjskem in Notranjskem, so se tudi v okolici Lipe in Jelšan leta 1813. vršili zadnji krvavi prizori avstrijsko-francoske vojske.*)

Od postaje Sapiane kmalu naprej zavozili smo v tunel, ki je dolg 800 m in je narejen v ravni črti tako, da se skoraj vidi z enega konca v drugega. Ko sem se prvič peljal po reški železnici, vozili smo skozi ta tunel tako silno počasi, da je bilo prav nekako dolgočasno, in to tem bolj, ker je na pr. ravno ob sredi padal močni vodeni curek, brž ko ne kaki studenec na vagonove strehe. To sem najdel to pot zboljšano, in smo se vozili skozi tunel tako, kakor se vozi navadno tudi drugod skozi nje. Ko smo dospeli zopet na svetlo, nahajali smo se v ožini, ki se menda zove Dolenjski potok, kmalu za tem prevozili smo primorsko-kranjsko mejo, in zdajci se nam je svet prijazno odprl.

Na levo bila je videti vas Mala Bukovica s prijazno cerkvijo sv. Roka; kmalu naprej vas Velika Bukovica, nad njo pa na hribu Harije (kapelanija trnovske dekan. fare); spodaj sta Zarečica in Dobro polje. Še bolj prijazna in odprta se mi je videla okolica na desno, kjer so razvrstene vasi: Jablanica, Vrbica, Dolenji Zemon, Vrbovo in Jasen. Vidi se, da je letod že od nekdanj prebival pobožni slovenski rod, ker malo da ne iz vseh vasi kipijo cerkveni stolpi kvišku proti nebu. Ravninsko okoličico pa obdajajo visoki stranski hribi. Nad Jablanico vidi se hrib Kozlek (998 m), nad Vrbovom hrib Vel. Devin (1104 m), in nad Jasenom hrib sv. Ahac (804 m) s podrtijo cerkve sv. Ahacija. Na vrhu imenovane gore izvira studenec, o katerem pravi ljudski glas, da ga veliki grešniki ne vidijo! (O tem studenci na gori sv. Ahacija, kjer je stal nekdanj tabor, piše že Valvazor v svoji VIII. knjigi str. 738 na pr. nastopno: „Ob tej cerkvi je mala votlina, v katerej izvira hladna voda, o katerej se marsikaj govori, med drugim tudi to, da nikdar ne vsahne. Pri prostemu ljudstvu je ta voda sveta, toraj ono celo od daleč prihaja in jo tako le pozdravlja: „Dobro jutro, sveta voda, ki raznovrstne bolezni ozdravlja!“ Po opravljenem pozdravu zajamejo si vode, nesejo jo na svoj dom in dajejo bolnikom piti, kar je baje že mnoge ozdravilo. Pravijo pa tudi, da še je kedo doprinesel kako hudelstvo, te vode ne vidi kakor drugi navzoči. [K temu dostavlja Erazem Francisci, znani vreditelj Valvazorjevih spisov nekako šaljivo, da za to vsak trdi, da voda nikdar ne vsahne in jo vsak vidi, da bi ne veljal za hudodelnika.]

*) Glej o tem moje spise: »Spominki na Dolenjsko, Novice 1859., str. 5, 6, 38, 62.;« dalje: »Spomini na Notranje-Kranjsko. Koledar družbe sv. Mohora za l. 1874. str. 198. in 199.;« nekaj tudi: »Koledar družbe sv. Mohora za l. 1875. str. 202. in 205.«

Nad Trnovom viditi so bili hribi: Gradišče, Stražnica (721 m), Tešijak (806 m) in bolj v daljavi proti Snežniku Milonja (1098 m), Malin Devin (1032 m). K levi pa so se razprostirali Brkinski hribi, nekaki osredok vseh teh ravno navedenih krajev in gora pa je starodavna dekanjsko-farna vas in železnična postaja Trnovo, kamor smo, pustivši neposredno pred njo k desni 111 hiš broječo vas Bistrice na stran, bi rekel: prehitro dospeli.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Shod poljskih časnikarjev in pisateljev se je bil sešel predzadnji teden v Levovu. Pri tej priliki se je pokazalo, da mej poljskimi in češkimi pisatelji vlada še vedno staro prijateljstvo. Češki pisatelj Vrchlicky in pa poljski pisatelj Asnyk voljena sta bila za častno predsednika. Zborovanje vodeči predsednik profesor Malecky je naglašal, da kaki trenotki prepirčki ne morejo omajati prijateljstvo mej Čehi in Poljaki. Češki pisatelj Jelinek je naglašal, da agitacije radikalne stranke niso mogle spodkopati prijateljstva naroda češkega do Poljakov. Skozi tisoč let so se Čehi in Poljaki imeli priložnost prepričati, da je jim vselej dobro šlo, če so bili v prijateljstvu in so drug drugega podpirali.

Novice.

— **Pogreb nadvojvode Viljema** bil je včeraj popoldne. Položili so ga v grobnico v dunajski kapucinski cerkvi.

— **Za »Narodni dom«** v Ljubljani je daroval vrli rodoljub g. Fr. Kalister, veletržec v Trstu, tisoč gold. Slava požrtovalnemu rodoljubu, ki naj bi našel obilo posnemalcev.

— **Velika skupščina družbe sv. Cirila in Metoda.** Iz Novega mesta se javlja, da se ondi delajo velike priprave za dostojno obvršavo velike skupščine družbe sv. Cirila in Metoda dne 7. avgusta. Mestni zastop in narodna društva delajo s skupnimi močmi, da bodo skupščinarji kar mogoče veličastno sprejeti in da jim bode bivanje v središči Dolenjske prijetno. Program obseza sprejem skupščinarjev na kolodvoru ob 9.39 zjutraj po mestnem zastopu, narodnih društvih in občinstvu, sv. mašo v samostanski cerkvi ob 11. uri, pri kateri poje pomnoženi pevski zbor „Dolenjskega pevskega društva“, potem zborovanje v „Narodnem domu“, na to skupni obed na vrtu Tučkove gostilne, pohod deželne kmetijske šole na Grmu in zvečer skupščinarjem na čast vrtni koncert v Brunerjevi gostilni. — Skupni obed skupščinarjev družbe sv. Cirila in Metoda v Novem mestu bode v Tučkovi gostilni in sicer po 1 gld. 20 kr. za osebo. Podružnično načelnštvo prosi, da naj se blagovolijo pošiljati oglasila k skupnemu obedu prvomestniku Janezu Krajcu, tiskarju v Novem mestu, in sicer najkasneje do 5. avgusta. Načelnštvo novomeške podružnice.

— **Dijaško podporno društvo »Radogoj«** je imelo dne 28. julija t. l. v čitalničnih prostorih v Ljubljani svoj redni letni občni zbor. Predsednik g. Iv. Hribar pozdravi navzoče, poudarja veliko važnost društva, omenja novih večjih dobrotnikov društva in se s toplimi besedami spominja umrle, izredno delavne, društvu naklonjene gospe Murnikove, soproge društvenega podpredsednika g. ces. svetnika Murnika in umrlega ustanovnega člana g. Ivana Fajdige in pozove zborovalce, da v znak sožalja vstanejo. Tajnik g. prof. Karl Pirc je natančno poročal o odborovem delovanju v minolem letu, omenjal vse važnejše korake, katere je odbor storil v prospeh društva, naštel dobrotnike društva in se spominjal nepozabne umrle ro-

doljubkinje M. Murnikove, ki je zapustila društvu 100 kron in umrlega ustanovnega rodoljuba Iv. Fajdige „Radogoj šteje 138 ustanovnikov, 3 častne in 46 rednih članov. Ustanovna priseza že 34 000 kron. Največje zasluge za razvitek društva ima društveni predsednik g. Iv. Hribar. Prošenj za podpore je odboru došlo 37. Odbor je dovolil 4 redne podpore po 400 kron. V 4 slučajih je dovolil 360 kron izrednih podpor. Trem medicincem je dovolil odbor za rigorozne takse 360 kron in ednemu za vpisnino 42 kron. Vsega skup 2332 kron. Gg. poverjenika dr. Fr. Simončič na Dunaji in dr. Krek v Gradci sta vsprejemala denar in ga izplačevala. Novih prošenj je došlo 15. Tajnik izreka željo, da bi se še veliko dobrotnikov oglasilo v podporo društva. Poročilo tajnikovo se vzame odobruje na znanje in se mu izreče zahvala za izreden trud. Blagajnik g. notar Plantan je poročal o denarnem stanju. Ustanovnine je 34.132 kron, letnih doneskov, darov, podpor in obrestij je bilo 2521 kron. Izdalo se je za upravne stroške 280 kron 70 v. in za podpore 2332 kron, torej skupaj 2612 kron 70 vin. Vršila se je na to volitev odbora Tajnik g. Pirc izjavi, da ne more več prevzeti izvolitve. Z vsklikom se volita na to predsednikom g. Iv. Hribar in podpredsednikom g. ces. svetnik Iv. Murnik, sicer pa še v odbor gg.: notar Iv. Plantan, blagajnik, dr. Danilo Majaron, tajnik, dr. Iv. Tavčar, kurat Ant. Koblar, prof. S. Rutar, ravnatelj Andr. Senekovič, dr. K. Triller vsi v Ljubljani. Vnanjimi odborniki so bili voljeni gg.: dr. Gregorin v Trstu, dr. J. Serbec v Celji, dež. posl. Slavoj Jenko v Podgradu, Vek. Legat v Celovcu, dr. Kos v Gorici, dr. Šegula v Novem mestu. Predsednik na to zaključi zborovanje z željo, da bi „Radogoj“ lepo vspeval.

— **Mohorjeva družba**, ponos Slovencev šteje letos 65 952 udov. Zares z veseljem mora navdajati vsakega domoljuba ta lep napredek družbe.

— **Finančno ministerstvo** je odredilo, da odslej državne blagajnice več ne izdajajo dvajsetic in štirakov. Sprejemajo se pa ti denarji še do Novega leta, potem jenja vsaka dolžnost države, da mora te novce zamenjati.

— **Zaveza kranjskih gasilnih društev** ima dne 12. avgusta t. l. ob 9. uri dopoldne v tukajšnji mestni dvorani svoj običajni letni shod.

— **Novo brambovsko vojašnico** zidali bodo v Ljubljani. Minole dni se je sešla posebna komisija, ki se je posvetovala o gradnji nove domobranske vojašnice v Ljubljani. Sedanje glavno poslopje domobranske vojašnice zadostuje le za en bataljon, ker se pa nabajati v Ljubljani že več let dva bataljona, bi bilo torej treba graditi še eno tako poslopje. Novo poslopje naj bi se gradilo v obližji sedanje vojašnice. Novo poslopje zidala bo dežela pod istimi uveti, kakor že obstoječo vojašnico.

— **Utonil** je v Vipavšici dne 26. julija t. l. g. Rudolf Dolenec, učitelj v Planini pri Vipavi. Šel je s svojo še le s pred pol leta poročeno ženo k sv. Ani v Log na shod. Nazaj grede se je ob hudi vročini šel s soprogo kopat. On je šel v večjo vodo, ona ostala je bolj pri kraji. Kar zgine Dolenec pod vodo, žena hoteča ga rešiti, bi bila sama kmalu utonila, da je niso rešili ljudje, ki so v obližji na polju delali in slišali klic na pomaganje. Dolenčevo truplo potegnili so še le čez 3 ure iz vode. Ker je bil dober plavač, ga je najbrže prijel krč v vodi. Star je bil 28 let in zapušča 18letno vdovo. Dolenec je bil jako priljubljen, kar je pokazal tudi njegov lep pogreb. N. v m. p.

— **Morilec, požigalec in samomorilec.** V Pagliaruzzovi vili na Katinari v Trstu pripetila se je minoli ponedeljek zvečer krvava drama. Hlapec Bostijančič je zavrtno ustrelil oskrbnika Siligoja, ki ga je zaradi pogostih preprirov sovražil, in ga usmrtil. Morilec se je na to zaprl v svojo sobo, zažgal je pohištvo v sobi in potem ustrelil samega sebe v srce.